

академії С. Миславського, учням молодших класів почали варити щодня борщ, купили їм кожухи й чоботи. Дещо було зроблено для поліпшення становища лікарні: на утримання хворих виділяли по 3 коп. на день.

Отже, тільки невичерпна жадоба знань, мужність і наполегливість допомагали українській молоді долати на тернистому шляху науки не-ймовірні труднощі: злидні, голод, холод, хвороби, принизливе становище прохачів. І, порівнюючи становище студентів XVIII ст. зі студентами сьогодення, я розумію, що мені дуже пощастило навчатися в наш час!

Сафонова Е.
НТУ «ХПІ»

ПРОСВІТНИЦЬКИЙ АБСОЛЮТИЗМ ГАБСБУРГІВ і ЙОГО ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVIII ст.

Наприкінці XVIII ст. українські землі у складі Австрійської імперії здобули неоціненний досвід суспільно-політичних і соціально-економічних реформ, які змінили обличчя країни. Династія Габсбургів бачила в західноукраїнських землях насамперед джерело для поповнення державної скарбниці й армії. Але водночас вони під впливом складних внутрішніх політичних і соціально-економічних процесів та зовнішніх впливів змушені були подбати про забезпечення там хоча б елементарної соціальної справедливості й порядку.

Марія-Терезія та її син Йосиф II проводили «модну» тоді серед європейських монархів політику просвітницького абсолютизму. Політику абсолютизму (продукт просвітництва) було спрямовано на здійснення часткових реформ, аби пристосувати феодально-абсолютистський устрій до умов розвитку капіталістичних виробничих відносин. За його основу взято ідею «освіченого монарха», здатного перебудувати суспільство відповідно до порад філософів. Мета нової політики – покращити матеріальне становище населення, стабілізувати соціально-економічну ситуацію і зміцнити імперію, модернізувати управлінську систему (замінити місцеву шляхту на імперських чиновників). Реалізувати все це намагалися завдяки таким реформам, як:

1. Адміністративна: поділ Королівства Галичини й Лодомерії на округи (столицею призначено Львів), очолювані старостами; старости підпорядковувалися губернаторові краю, якого призначав імператор; містами управляли магістрати, призначені імперською адміністрацією; органами самоврядування стали міські ради; вищим представницьким органом краю був сейм, провідні позиції в якому посідала польська шляхта; замість польських законів запроваджено загальноімперські.

2. Аграрна реформа: складено «Інвентарі», до яких вносили повинності селян і розміри податків, які вони мали сплачувати; землевласникам було заборонено збільшувати повинності порівняно із зафіксованими; заборонили тілесні покарання селян, суботню й недільну панщину, остання обмежувалася трьома днями на тиждень. Селян звільнено від особистої залежності, вони здобули певні громадські права: брати шлюб, навчати дітей у школах, право на самоврядування тощо. 1789 року панщину взагалі було скасовано (але відновлено після смерті Йосифа).

3. Релігійна реформа: церква підпорядковувалася державі; римо-католицька та греко-католицька церкви визнано рівноправними; греко-католики здобули рівні з католиками права на державну службу; визнано рівні права євреїв із представниками інших віросповідань.

4. Освітня реформа: у Відні створено генеральну греко-католицьку семінарію («Барбареум»); відновлено діяльність Львівського університету (1784), де відкрито Руський інститут з українською мовою навчання; створено мережу державних початкових шкіл із рідною мовою навчання.

Реформи Австрійської імперії доби «просвітницького абсолютизму» – модернізація системи правління та внутрішньої політики – були зроблені для того, щоб уникнути потенційних проблем. На той час реформаторська діяльність Марії-Терези та Йосифа II була прогресивним явищем, добре вплинула на становище українського населення та його культурний розвиток, тому викликала в західноукраїнському суспільстві почуття вдячності. Однак незабаром прогресивні нововведення було зведено нанівець наступними правителями. Уважаємо, що головною причиною цього була неготовність насамперед влади до таких реформ. Якщо б реформи продовжувалися далі, то це могло призвести до розпаду імперії.